

Svensk ståndpunkt avseende hänvisning till standarder i Bilaga 3 av Direktiv 2014/47/EU

Enligt Direktiv 2014/47/EU, Bilaga 3, Kapitel 1 ska vid kontroll av lastsäkringens krav beaktas som är tillämpliga för vissa fordonsdelars hållfasthet, såsom framstam, sidostycke, bakstam, stöttor eller surrningspunkter, om dessa delar används. För detta anger direktivet följande tillämpliga standarder:

- EN 12195–1 - Beräkning av surrningskrafter
- EN 12640 - Surrningspunkter
- EN 12642 - Fordonsstrukturens hållfasthet
- EN 12195-2 - Surrnning med syntetfiberband
- EN 12195–3 - Surrningskedjor
- EN 12195–4 - Surrningslinor av stål
- ISO 1161, ISO 1496 - ISO-container
- EN 283 - Växelflak
- EN 12641 - Presenningar
- EUMOS 40511 - Pålar – stöttor
- EUMOS 40509 - Transport Last

Det kan dock noteras att två av de angivna dokumenten inte är standarder utan riktlinjer från den privata medlemsorganisationen EUMOS. Den svenska ståndpunkten vid revision av direktivet bör vara att de två sista dokumenten ska strykas från listan, av skäl som anges nedan.

EUMOS 40509 anger en testmetod för bestämning av förpackningars transportstabilitet. Den baseras helt på exklusiv testutrustning som är framtagen och patenterad av några av EUMOS ledande medlemmar. EU-parlamentets Bästa Praxis för Lastsäkring vid Vägtransport anger tre testmetoder inom detta område, bl.a. statiska lutningsprov som är ett mycket enkelt och effektivt sätt att testa de flesta förpackningar och som är den föredragna metoden av de flesta berörda parterna i Sverige. EUMOS 40509 anger bara en testmetod, slädprov, och direktivet ger genom att hänvisa till denna riktlinje sken av det är den enda godkända testmetoden på området. EUMOS 40509 innehåller ingen information om hur märkning av testade förpackningar ska se ut, vilket gör det väldigt svårt för tillsynande myndigheter att kontrollera enligt denna riktlinje.

EUMOS 40511 beskriver en testmetod för monterade stöttor ("Mounted poles") samt anger hur styrkan kan anges på dessa. Trots riktlinjens titel, är det oklart om riktlinjen ska tillämpas på fast monterade eller portabla stöttor. Till skillnad från standarder för annan lastsäkringsutrustning och internationella riktlinjer från FN, innehåller EUMOS 40511 endast krav på maximal utböjning och inte någon bedömning av styrkan baserat på materialhållfastheten. Vid försök att tillämpa riktlinjen på produkter från svenska leverantörer av portabla stöttor samt stöttor för timmerbilar har det visat sig att den ger orimligt låga resultat och kan vara mycket svår att följa för höga stöttor.

Till skillnad från EUMOS riktlinjer är standarder från CEN och ISO framtagna enligt ett antal viktiga principer, bl.a.:

- För att ta fram en ny standard måste ett arbetsförslag tas fram med krav på angivelse av behovet av en ny standard samt relevansen för dess omfattning och innehåll.
- CEN och ISO ställer krav på att bl.a. uppbyggnad, referenser, språk, facktermer och enheter är harmoniserade mellan standarder enligt internationella normer.
- Vi antagande, revision eller tillbakadragande av standarder tillämpas demokratiska röstningsprinciper i vilka samtliga berörda nationer kan delta.

EUMOS kan ändra sina riktlinjer utan förvarning och insyn vare sig från EU-kommissionen, nationella myndigheter eller standardiseringsinstitutet och deras anslutna företag.

Vid arbete med officiella standarder ges representanter från varje berörd nation möjlighet att delta via deras nationella standardiseringsorganisation. Under dessa upprättas speglingskommittéer där dessutom ett stort antal berörda företag ges möjlighet att ta del av de internationella kommittéernas arbete och bidra till arbetet via ett mindre antal nationella representanter. Vid framtagning av EUMOS riktlinjer kan bara de medlemsföretag som direkt deltar påverka arbetet.

CEN standarder ges förutom på engelska ut även på franska och tyska. När de tillgängliggörs i Sverige via SIS får de även en svensk titel och försättsida. SIS har dessutom rätt att ge ut svenska översättningar av officiella standarder, vilket är viktigt avseende legalitetsprincipen.

CEN- och ISO-standarder finns tillgängliga via samtliga nationella standardiseringsorganisationer i Unionen. EUMOS riktlinjer finns bara tillgängliga via det belgiska standardiseringsinstitutet NBN.

Större företag och våra tillsynande myndigheter, som har behov av att kunna ta del av standarder inom ett väldigt stort antal områden, har ofta avtal med SIS som ger dem tillgång till alla officiella standarder eftersom det hade varit oerhört kostsamt att betala för varje enskild standard som behövs i deras arbete. EUMOS riktlinjer omfattas inte av dessa avtal utan dessa måste införskaffas separat.

Även om det inte finns CEN- eller ISO-standarder som direkt kan ersätta EUMOS riktlinjer i dagsläget, så motverkar deras omnämnande i direktivet att nya standarder kan tas fram på området, vilket blev tydligt i samband med det misslyckade försöket att anta standarden pr-EN17321 för bestämning av förpackningars transportstabilitet.

Det noteras vidare att innehållet i EUMOS 30509 direkt strider mot innehållet i den svenska standarden SS 17321. Även i andra EU-länder finns nationella standarder som inte överensstämmer med de två riktlinjerna från EUMOS. Detta leder till nationella särkrav, vilket är motsatsen till syftet med direktivet och EU-parlamentets uttryckliga ambition för vägtransporter inom Europa, se vidare

Europaparlamentets resolution av den 27 april 2021 om genomföranderapporten om vägtrafiksäkerhetsaspekterna av trafiksäkerhetspaketet:

23. Europaparlamentet beklagar att bestämmelserna i trafiksäkerhetspaketet om kontroll av lastsäkring inte är obligatoriska, vilket leder till att endast ett fåtal medlemsstater införlivar de relevanta säkerhetsåtgärderna. Parlamentet drar därför slutsatsen att harmoniseringen är långt ifrån genomförd i detta avseende. Parlamentet uppmanar kommissionen att föreslå en förstärkning av dessa bestämmelser vid nästa översyn, bland annat om harmoniserade minimikrav för lastsäkring, obligatorisk utrustning för lastsäkring för varje fordon och miniminivåer för kompetens, utbildning och kunskaper för både den personal som arbetar med lastsäkring och för inspektörerna

Utöver ovan beskrivna praktiska saksak har Europeiska Unionen (EU) samt EFTA endast erkänt tre europeiska standardiseringsorganisationer som ansvariga för utveckling och definition av frivilliga standarder på Europainivå, nämligen CEN, CENELEC samt ETSI. Följaktligen kan dokument från EUMOS inte anses som officiella.

Sett både till det bristfälliga innehållet i de två EUMOS-riktlinjerna och ur ett principiellt perspektiv bör det därför vara Sveriges ståndpunkt att enbart officiella standarder ska hänvisas till i direktivet.

2023-10-19

Sven Sökjer-Petersen, MariTerm AB

Mats Staffas, Forankra AB